

Idén nem jönnek angyalok

Az Irodalmi Jelen
karácsonyi versösszeállítása

Lackfi János

Az ecsetvonások és koboldcápák zsoltára

*Uram, egy ecsettel egyszerre
csak egy vonást lehet húzni,
mindig csak egyet, s ez igen bajos,
hiszen te teremtettél belém képzeletet,
s tudod, mennyire gyúlékony anyagból van,
mint egy benzinnel leöntött szalmakazal
tikkasztó hőség idején,
zsummm, lobog is már,
zsummm, előttem áll a boltozat
angyalokkal, evangélistákkal,
színpompás tollazattal, vibráló glóriával,
tüzes csillagokkal, mélyülő égbolttal,
fantáziám a te szavadhoz hasonló,
amely felhangzik, és rögtön teremt is,
elég, ha kimondod, koboldcápa,
és már ott vergődik az ezerfogú szörny,
elég, ha kimondod, tanrek,
s már ott puffog a ciripelő miniemlős,
kimondod, okapi,
s már szökdécsel is a csíkosfarú,
gülüszemű, botlábú bociféle,
kimondod, tengeri disznó,*

*s a kis áttetsző gömböc máris
ázalagok után kutat az iszapban.
A nagy különbség, hogy az én fantáziám
igazából csak délibábot vetít,
és ha sikerült izzadó homlokkal
megterveznem azt, amit egy lázas éjszakán
fejben megszülttem már,
utána kénytelen vagyok akkurátusan,
egyenként felnagyítgatni a templom
belterébe szánt freskók mintáit,
hatalmas papírlapedőkre rajzolni mindet,
majd átmásolni a falra,
figyelembe véve a vakolat
egyenetlenségeit, dudorodásait,
ez biza nem kockás papír,
ez biza öntörvényű valóság,
és állványozhatom fel az épületet,
hurcolászhatom a festékes vedreket,
a kicsi, nagy, legkisebb, legnagyobb
ecseteket, pingálhatok vakulásig.
Mert a vakmerő tervek megtestesülése
kicsi lépésekből, ecsetvonásokból,
vakolókanálnyi maltermennyiségekből
tevődik össze, nincsenek lángolások,
csak apró lángnyelvek,
melyek összeadódnak,
nincs eső, csak esőcseppek,
nincs hó, csak hópelyhek,
nincs sivatag, csak homokszemek,
nincs galaxis, csak csillagok.
Illetve ha mindezek vannak,
hát csak cseppenként, pelyhenként,
szemenként, csillagonként.
Ahogyan a krumplipucolással,
a körömvágással, a zoknistoppolással,*

*a hímzéssel, a faragással
halad apránként az ember,
ahogy a templomfalat elborítja
a mintázatok takarója,
mindig csak a részletek
nyűgje és gyönyörűsége,
keserves egymásutánja,
négyzetcentiről négyzetcentire
így araszolgat
a lassú megszentelődés.*

Szilágyi-Nagy Ildikó

Mária, 5 óra 53 perc
(Advent 1., Bűnbánat)

*„A bűnbánat előbb van, mint a bűn”
– sötét reggelen apró megvilágosodásod,
Mária, késleltet. „Csak a macska ne
szaladjon be, az a lényeg, indulás előtt”
– szorongsz, és már csak hét perc.
Pakolsz, ami kell, meleg tea, meleg víz,
derékmelegítő. Mit vegyél fel, ami
illik az alkalomhoz, legyen-e smink, hogy
messziről is lássanak, hogy az évezredek
szóadásszifon szemüvegén át elhomályosult
arcod kitisztuljon a távolba kallódott
embereknek.
Szempillaspiráltól a szemed begyullad,
de adventkor muszáj, majd kikönnyezed*

*a fekete lét, és hetvenhét látomásban
vért könnyezel.*

Van-e bűnöd a bűnbánathoz?

*Nem jött az Úr haza, sem József,
hiába várod.*

Elhagyott szerető vagy, Mária.

*Már csak öt perc, a Suzukiról
a jeget kaparod, rólad lekaparná
szívesen más.*

*Törölt jelenet a kánonból vágyad,
de léted színe a szivárvány
háromszázötven árnyalata.*

*Három perc, és a Suzuki az indítást
harmadszor elkapta. Hallod a téli
ködön át: Rorátéra harangoznak.*

Mindenmentes mennyország (Advent 2., Szent fegyelem)

*„Szia, Mária” – csak úgy megjelent
a kertben, hogy van-e mit segíteni.*

*„De milyen munka is lenne télen”
– sajnálkoztál, Mária, de Gábrriel
talált. A szentlélek hajtotta nyilván,
de zártad ajtódat évekig, pedig az
Úrra hiába vártál.*

*„A mindenmentes mennyországot,
mint üveggolyót, megkapod.”*

*De te nem szeretted, ha férfi ígér,
mert ha nincs ígéret, legalább
van remény. Magányos aszkézised
fényűzése lejárt, de ez a pompa úgylis
teher csak neked. Letenni akarod*

*a súlyt, de nem tudod, melyik
a szent fegyelem:
Ha feszíted, vagy ha örömré
hangolod a húrt.*

Hússzínű ajkak (Advent 3., Örömvasárnap)

*Rózsaszín liliummal a kezében azt
mondta: „Szia, kegyelembe fogadott!
Az Úr veled van.” Mondtad volna,
Mária, hogy nincs veled, elhagyott,
távozott, elhanyagol, hogy veled
sem volt igazán, de figyelmedet
elvonja, honnan szerzett
liliomot decemberben Gábrriel.
Szirmai hússzínű ajkak, mélye
végtelen bejárat a végtelenbe
nyíló bejárathoz.*

*A szent fegyelmet, Mária,
tartod, de Gábrriel a végtelenbe
nyíló bejáraton belép az öröm-
vasárnapba.*

*Az idő rövid, az üzenetet gyorsan
átadja: „A koronát annak add, aki
holnap reggel először kinyitja
a kertkaput!” – hadarja a főangyal,
és autóba száll.*

*És hétfő reggel ugyanott kiszáll,
a kertkaput hajnalban kinyitja.
„Elaludtál megint, Mária, beviszlek.”
Az üzenetet, Mária, felfogod, sminkelsz,
palástot húzol, az angyalé a korona.*

*A templomhoz csak három kanyar az út.
Rorátéra harangoznak.*

Tekinteted alatt, Mária (Advent 4., Összeszedettség)

*Mint pohár mosogatógépben, a tablettá
miatt opálos a tudat, vagy a szíved, Mária.
Túl sokat mos a magány, már nem
tisztít, csak karmol, reszel, koptat, véresre
zúz. Az üres napok súrolópora kint
fakaszt pórusaidból. Ez a te véred,
a te fájdalmad, sok ezer stigma.
De a fájdalom nem te vagy.
Van szenvedés. Hogy kibírd,
fogaid ellazítod, és kéred az Urat, ha
távol van, legalább küldje az
angyalt. Nem tudod, meghallotta-e
vagy meghalt, de életjelet nem adott
évezredek óta. Egy a biztos, a
lélegzeted, Mária. A ki- és belégzésedet
figyeled, de jelenléted csak pillanatokra
érintetlen. Összetört forma vagy,
magadban, és fájdalmad néma.
Nincs a hanghoz közeg, és nincs,
aki hallgassa. Tekinteted alatt
elég a negyedik gyertya. Belül
lobbansz, csak pillanatra:
Az én üres, az üresség én
vagyok.*

Lőrincz P. Gabriella

Születésnap

*Ünnep volt, hóhullás, karácsony,
Szaloncukor helyett kenyérkocka
Díszes papírba csomagolva.
Az óriás üveggömböt óvatosan akasztottuk a fára,
És énekeltünk, mert Megváltó született.
A templomokra nem emlékszem,
Talán zárva voltak,
Halott már mind, ki mesélni tudna.
Mennyből az angyal és Leszállt az ég dicső Királya közben
Bejgli sült a cserépkályhában.
Az illatra és az ízre emlékszem.
Hangokra is, koccanó pohárra és könnyre,
De születő Jézusra nem.
Kisdedes mesére, jászolra, bárányra, angyalra,
Vérző, halott és feltámadó, gonoszt legyőző Úrra nem.
Kizárták, meg sem hívták, ajándékot a fa alá miért én kapok?
Megszületett! Hirdették az angyalok.
És hallod, Öreg, angyal szól?
De az öreg csak a töltött káposztát és a kolbászt hallja főni a fazékban,
És ez volt akkor az egyetlen őszinte gondolat.*

Viola Szandra

Évgyűrű boltívén

*Apám és anyám házassága ég és föld vitája volt,
égeképek és vízképek és levegőképek: gyerekkorom,
először sár,
azután por és víz.
Azután szétnyílik a zápor
a háztetőn,
széthasad,
mint egy női test,
és bezárul,
mint a megváltás.
A gyerekeknek minden jár,
vagy csak az úgynevezett élet,
amin mindenki olyan keveset ért,
amennyit nem szégyell?*

*Hazamegyek karácsonyra és húsvétra,
aztán évgyűrű boltívén belépve,
kéreg küszöbén álldogálva,
az ünnepi ebéd alkalmával,
a családi receptek egyedülvalósága és
a kert legfenekéig lenyúló inak és idegek kiásása közben,
kéz büttykein és gerinc létráján lépkedve
újra hazaérkezem.*

*Ez az egyetlen út, amelyen
az ember
nem visszatérő, hanem hazaér.*

Varga Melinda

karácsonyra Apámnak

*hószíve van az égnek.
dobol a csend a padlón.
az égősorok kiégnek.
a mennyből leszállnak
a ködarcú angyalok.
és betemetik végtelen hóval
a vért és a könnyet.
a könnyet és a vért.
mell alatt dobog
a hószív.
az Isten tenyerén
felhővonalak.
az apámnak már
naparca van.*

Csepcsányi Éva

Forgatókönyvek

*A Kis Jézusról szó sem
esett, hiába született meg valahol
túl a heveshatáron.*

*Háromkor ablakba ült
a vaskos, fekete este,
csak a szobai fények
mosolyogtak rám.*

*Nagyszülők jöttek – ezüst,
arany zizegés,*

*Tesómmal az új játékok közt
félünk, de senki sem érti meg.*

*Keresztszülők, kuzinok
mindig – örökké karácsony
másodnapján.*

*Végül el apával,
új ajándékhegyek,
kopogós cipő, fehér harisnya,
délután Vicán-tavon korcsolya...
Hol volt, hol nem volt, víg-bús
gyerekkarácsony.*

Jézuska

*Rajzoltunk hittanon
Betlehemet, ahol született
a kard-szavú.
December 19-én
Angyal vagy Mária voltam
örökké az iskolai
fenyőünnepen.
Csak egyszer Mária,
Mária, mert Mária csak
a legmenőbb lányokból
lehetett: vad különcök
maradtak angyalok.
Végül, nyurga tini, a búsképű
angol úr meséjébe léptem
fecskeként, életem árán
vidítva a Boldog Herceget.
A Herceg azóta is boldog,
de én, döglött fecske, már
nem lehetek.*

Drávucz Zsolt

Az éjjeliőr képeslapja

Seattle, 1989

*Egy égősor felkapcsolva maradt
a kirakatban, üres folyosók szűrik
az izzók zizzenését. A váltakozó
fényben messziről látni a mű-
fenyőket, alattuk üres dobozok
tökéletes sorrendben, mellettük
szövetkabátos bábuk.*

*Éjjeliőr vagyok a Northgate Mallban,
zseblámpámmal pásztázom
a leárazott játékokat, tévéket,
rádiókat. A plafonról díszek lógnak,
lépteim megtörik a tátogó csendet.
December van, huszonnegyedik.*

Lakinger Tibor

Azon az estén

*A csengő szólt,
és kint friss hó hullt.
A szobában
az igazi fenyő.
A mennyezetig érő,
színes gömbös,
ismerős díszes,
állatfigurákkal.
Ugyanazokkal,
mert a karácsonyfa
csak elutazik kicsit nyaralni,
és, ha eljön az ideje, visszatér.
Teljes pompájában.
A húgom akkor még
tudott zongorázni.
A „Csendes éj” alatt
a csillagszóró helyett
már a csomagokat figyeltem.
Elégedetten.
Az asztalon ünnepi terítő,
és szalvéta Bécsből.
Magyar halászlével,
harmóniában.
Körülötte Mi:
a szüleim,
a testvéreim,
és én.
Akkor ott, együtt.
Később lett
saját fenyőm is,
földlabdás.
Külön minikarácsonyokkal,
ujjba szúródó akasztó fájdalmával,*

*Csendes éjjel keltául.
De megmaradtak azok az örök karácsonyok,
és a kertbe költözött fenyők.
Mert sokan várjuk a csodát,
legalább évente egyszer.
De hó már ritkán esik
azon az estén.
Vannak, akik tagadják még
a globális felmelegedést is.*

PAUL CÉZANNE (1839–1906)
festménye

Vesztergom Andrea

'89 karácsonya

*Talán akkor, lehet, egyetlenegyszer
a Bakonynak fenyői nem daloltak
csendes éjről. Az elmúlás, a vegyszer
mosta húsát halcsontú hajnaloknak.*

*A pelyhek karcsú balettmozdulattal
úgy ültek rá a kékes esti hantra,
mint egy templom tornya fölött az asztal
lámpabogárral lenne körberakva.*

*Ott ült anyánk hajának illatában
a szobánkból hozott bűvös bergamott,
mikor elszikrázott a láng, mint az áram,
s nagypapa szíve végleg megfagyott.*

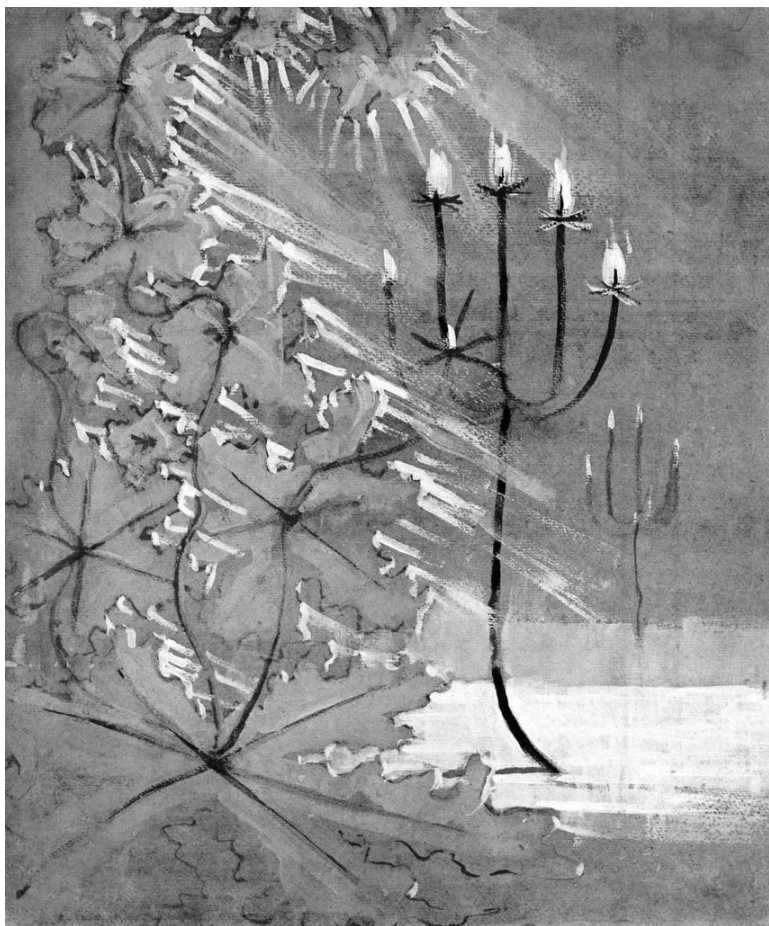
*Miért nem díszíthetjük fel a fejfát,
kérdeztem, hát neki is karácsony van,
de éreztem, hogy nagypapa már nem lát,
ahogy az utolsó rög is alákoppan.*

*A kisváros kihalt. Bár ott a nagy fenyő,
egyszerű, de bájos dísze incseleg,
holnap már karácsony. Most az est-elő
árnyai jönnek, hogy megtekintsenek.*

*Aztán csend helyett a pörgő képsorok,
apánk feszülten figyel, és izgatott,
a képernyőről ijesztő vér csorog,
miközben kiált: a diktátor halott!*

*Nem értettük akkor még, mért öröm,
hogy „megdöglött végre már a vén szemét”,
hiszen nagypapa átment a fénykörön,
s egyre könnyezte hólepte tetemét.*

*Az idén talán nem jönnek angyalok,
gondoltam, amint a hó megült a rácson
a kertajtó mintáiban. Mert halott
a csend, a csengő, s halott a karácsony.*

MIKALOJUS KONSTANTINAS ČIURLIONIS (1875–1911) festménye